

**ИСМШАВИИ СИФАТҲОИ
МУРАККАБ ДАР НАЗМИ ҲОФИЗ**
(дар мисоли сифатҳои мураккаби
қолаби исм + исм)

**СУБСТАНТИВАЦИЯ СЛОЖНЫХ
ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ В ПОЭЗИИ
ХАФИЗА (на примере композитов
модели [существительное +
существительное])**

**SUBSTANTIVIZATION OF
COMPOUND ADJECTIVES IN THE
POETRY OF HAFIZ (based on the
example of compound adjectives of the
sample [noun + noun])**

Олимҷонов Мусо Обидович, д.и.ф.,
дотсенти кафедраи забони тоҷикии МДТ
«ДДХ ба номи академик Б. Гафуров»
(Хучанд, Тоҷикистон)

Олимджонов Мусо Обидович, д-р филол.
наук, доцент кафедры таджикского языка
ГОУ «ХГУ имени академика Б. Гафурова»
(Худжанд, Таджикистан)

Olimjonov Muso Obidovich, doctor in
Philology, associate professor of the department
of Tajik language under the SEI "KhSU named
after academician B. Gafurov" (Khujand,
Tajikistan) e-mail: olimjonov73@bk.ru

Ашъори Ҳофиз аз рӯи вожасозии морфологию синтаксисӣ ба риштаи таҳлил кашида шудааст. Бинобар зиёд будани маводди фактологӣ дар мақола сифатҳои мураккаби қолаби исм + исм ба риштаи таҳлил омадааст. Муайян гардид, ки сифатҳои мураккаби субстантиватсияшуда дар назми Ҳофиз дорои чанд хусуситанд, мисли 1) сифатҳои мураккаби исмишуда дар қолаби вожгуни сохторӣ низ дучор омаданд; 2) дар шакли пурра ва мухаффаф истифода шудаанд; 3) дар муносибати ҳаммаъноӣ қарор доранд; 4) бархе аз онҳо дар ду вазифаи грамматикӣ: исм ва сифат ба кор рафтаанд; 5) баъзе танҳо дар вазифаи исм дучор омаданд; 6) аломатҳои грамматикӣ исмро соҳиб шудаанд. Ин ва дигар вижагиҳои сифатҳои мураккаби дар қолаби исм + исм ташиаккулёфта муфасссал баррасӣ шудаанд.

Калидвожаҳо: Ҳофиз; вожасозӣ; вожасозии морфологию синтаксисӣ; исмишавӣ; исмишавии сифат; сифатҳои мураккаб; қолаби калимаҳои мураккаби исм + исм; вижагиҳои сифатҳои мураккаби исмишуда

Проанализировано творчество Хафиза Ширази плане морфолого-синтаксического словообразования. С учетом большого объема фактологического материала изучаются сложные прилагательные модели [существительное + существительное]. Установлено, что сложные субстантивированные прилагательные в газелях Хафиза имеют ряд особенностей; в том числе: 1) сложные субстантивированные прилагательные встречаются в модели, где изменены места компонентов; 2) они используются в полной и усеченной форме; 3) находятся в синонимичных отношениях; 4) некоторые из них используются в двух грамматических функциях: существительного и прилагательного; 5) некоторые из них используются только в функции существительного; 6) приобрели черты грамматической категории существительного. Подробно рассмотрены и другие особенности сложных прилагательных, созданных по модели [существительное + существительное].

Ключевые слова: Хафиз; словообразование; морфолого-синтаксическое словообразование; субстантивация прилагательных; сложные прилагательные; модель сложного слова; [существительное + существительное]; особенности субстантивированных сложных прилагательных

The article analyzes the work of Hafiz Shirazi from the perspective of morphosyntactic word formation. Drawing on a substantial body of empirical data, the study examines compound adjectives following the [noun + noun] pattern. It has been established that compound substantivized adjectives in Hafiz's ghazals exhibit a number of features, including: 1) they appear in a pattern where the positions of the components are swapped; 2) they are used in both full and truncated forms; and 3) they stand in synonymic relationships; 4) some of them are used in two grammatical functions: as a noun and as an adjective; 5) some of them are used only in the function of a noun; 6) they have acquired the characteristics of the grammatical category of the noun. Other features of compound adjectives formed according to the [noun + noun] model are also examined in detail.

Key-words: *Hafiz; word-formation; morphosyntactic word-formation; substantivized adjectives; compound adjectives; models of compound words; [noun + noun]; features of substantivized compound adjectives*

Шамсиддин Мухаммад Ҳофиз Шерозӣ, ба таъбири А.Зарринқӯб, «хочаи риндон» аз бузургтарин шоирони асри XIV ба шумор меравад, ки, ба таъбири худаш, ҳадисаш нуктаи ҳар маҳфиле гаштааст. Рӯзгори пурушӯбу ашъори дилпазири шоир аз замони зиндагӣ то кунун мавриди назари пажӯҳишгарон қарор гирифтааст. Ба андешаи Давлатшоҳи Самарқандӣ, «сухани ӯ бетакаллуф асту доди маонӣ дода ва фазлу камоли ӯ бениҳоят аст ва шоирӣ дуни маротиби ӯст» [17, с.284]. Аллома Ш.Нуъмонӣ вижагии асосии фасоҳати каломи Ҳофизро дар он мебинад, ки «аз калимоти рӯзмарра ва муҳовара дар он ба қасрат ёфт мешавад. Алфозу ҷумалоте, ки шабу рӯз истеъмол мешаванд ва аз ҳамонҳо муҳовара пайдо мешавад...» [11, қ.1, с.518]. А.Зарринқӯб низ ба ин вижагии назми шоир ишора карда менависад: «... аз мухтассоти шеваи ӯ (Ҳофиз – М.О.) ин аст, ки аз алфози муҳовара ва таркиботу киноёти авом ибто надорад...» [4, с.213]. Муҳаққиқони тоҷик низ роҷеъ ба рӯзгору осори Ҳофиз қорҳои зиёдеро анҷом додаанд [ниг. 1-2; 6; 7; 9; 12-13; 16; 19-20], ки бархе аз пажӯҳишҳо ба забони назми шоир ихтисосдоранд [ниг. 6; 12-13; 16]. Ошноӣ бо осори илмӣ ёдшуда собит месозад, ки ба истисноӣ ду мақола [ниг.: 12-13] дар ҳофизшиносӣ, ҳосатан таҳқиқи вижагии забони назми шоир, ҷойи баҳс боқист. Аз ин хотир, дар мақола сухан аз вожасозии морфологию синтаксисӣ меравад, зеро дар таҳқиқи калимасозии осори ниёгон, ҳосатан Ҳофиз, ба ин усули вожасозӣ камтар таваҷҷуҳ шудааст.

Муҳаққиқ Ш.Мухаммадиев доир ба вожасозии ёдшуда қори илмӣ анҷом додааст, ки, асосан, дар заминаи осори адибони муосир анҷом ёфтааст [ниг. 8].

Профессор Ш.Рустамов вижагии усули калимасозии морфологию синтаксисиро чунин таъйин менамояд: «... меъёри асосии таъйин намудани калимаҳое, ки аз як ҳиссаи нутқ ба дигаре гузаштаанд, васеъшавии маънии калима, аз маънии маҳраҷаш берун рафтани калимаи муштак, парадигма ва муносибати он бо дигар калимаҳо мебошад» [15, с.177]. Аз ин рӯ, исмшавии ҳиссаҳои нутқ, ҳосатан сифат, аз ҳодисаҳои маъмул ба шумор меравад. Ин аст, ки муҳаққиқ Ш.Ниёзӣ ҳанӯз солҳои 50-уми садаи XX ин ҳодисаи забониро дарк намуда, чунин навишта буд: «Сифат дар нутқ маъноӣ предметӣ гирифта метавонад, исм мешавад ва дар ҷумла ба вазифаҳои ҳоси исм – мубтадо, пурқунанда омадан мегирад» [10, с.36].

Профессор Ш.Рустамов дар исмшавии сифатҳо ба ду нукта махсус диққати муҳаққиқонро ҷалб менамояд: 1) омилӣ исмшавии сифат; 2) ҷараёни исмшавии сифат. Дар мавриди нуктаи якум фикри пажӯҳишгар чунин аст, ки бебаҳс аст: «Сабаби ба исм бештар дохил шудани сифат дар он аст, ки вай аз ҳамаи ҳиссаҳои дигари нутқ дида ба исм наздиктар мебошад, сифат бе исм вучуд надорад» [14, с.46; 15, с.177-178]. Роҷеъ ба масъалаи дувум

муҳаққиқ чунин менависад: «Аз як ҳиссаи нутқ ба дигаре, масалан, аз сифат ба исм гузаштан якбора ба амал намеояд, вай дар давоми асрҳо ва давраҳо воқеъ мегардад» [14, с.47].

Вожасозӣ аз роҳҳои асосии ғановати таркиби луғавӣ эътироф гардида, дар ин замина забони тоҷикӣ, ки таърихи беш аз сеҳазорсола дорад, таҷриба ва андӯхтаҳои хеле зиёд дорад. Дар дарозии мавҷудияти забони тоҷикӣ роҳу воситаҳои ташаккули вожаҳои нав сайқал ёфта суфтаву рехта шудаанд. Аз ҷумла, дар созмони сифатҳои мураккаб қолабҳои зиёди ташаккули вохидҳои нав дида мешаванд. Марҳум Ш.Ниёзӣ солҳои 50-уми садаи XX дар созмони сифатҳои мураккаб дувоздаҳ қолаби ташаккулро муайян намуда буд, ки яке аз маъмултарини онҳо қолаби исм + исм мебошад. Муҳаққиқ менависад: «Бо роҳи бевосита ҳамроҳ кардани ду исм сифати аслии сохта мешавад, ки он бештар ҳислати шахсро аз ҷиҳати майл доштан, рағбат доштан ба чизе ифода мекунад: *одамони сулҳдӯст*» [10, с.43]. Пасон дар заминаи таҳлили маводи назму насри огози садаи XX муҳаққиқ чанд вижагии сифатҳои мураккаби ин қолабро таъкид месозад, ки чунин баршумурдан мумкин аст: 1) ин навъи сифатҳои мураккаб «ба аломате молик буданро мефаҳмонанд... *ҳалқи соҳибистеъдод...*» [10, с.43]; 2) ин навъи сифатҳои мураккаб «бо намуди берунӣ ва ё ягон ҳислате ба предмети дигар монанд буданро мефаҳмонанд: *сангдил, абрукамон, бодомчашм...*» [10, с.43]; 3) дар ин навъи сифатҳои мураккаб дар ҳиссаи дуоим вожаи монанд зиёд истифода шудааст: *ҷумчаи кафлесмонанд, қиссаи афсонамонанд*; 4) дар мавриди ифодаи ранг ба ҷузъи дуоим калимаи ранг зиёд дучор шудааст: *тӯдаҳои хокистарранг; рӯймоли осмониранг* ва ғ. [10, с.43].

Мушоҳида ва фактҳои забони тоҷикӣ, ҳосатан маводди забони адабиёти классикӣ собит мекунад, ки сифатҳои мураккаб низ дар баробари сифатҳои содаву сохта [ниг.: 12-13] ба исм гузашта аломатҳои грамматикӣ онро соҳиб шуда метавонанд.

Дар назми Ҳофиз сифатҳои зиёдеро, аз ҷумла сифатҳои мураккабро дучор шудан мумкин аст, ки ба вазифаи исм гузаштаанд. Бинобар фаровонии маводди фактологӣ дар мақола сифатҳои субстантиватсияшудаи қолаби исм + исм мавриди таҳлил қарор мегиранд.

Дар забони тоҷикӣ сифатҳое, ки дар қолаби баҳамони ду исм созмон ёфтаанд, зиёд дучор мешаванд. Сифатҳое, ки субстантиватсия шудаанд, аз рӯи ҳисоби мо, бештар аз бист ададро ташкил мекунад, мисли *абрукамон, камонабру, гунаҳкор, зухраҷабин, голияхат, маҳру, маҳчеҳра, оинару...* Аз таҳлили ҳар як воҳиди луғавӣ назми Ҳофиз канора ҷуста танҳо вижагӣҳое, ки ба ҷашм расиданд, муаррифӣ мешаванд. Маводи таҳлил аз «Куллийт» ва «Девон»-и Ҳофиз, ки муҳаққиқон Ҷамшед Шанбезда ва Шарифмурод Исрофилниё ба нашр омода намудаанд, ғирдоварӣ шудааст [ниг. 19; 20].

Сифатҳои мураккабе, ки бо ду исм созмон ёфта, дар матн ба исм гузаштаанд, чунин вижагӣ зоҳир намудаанд:

1. Баъзе аз сифатҳои мураккаб дар қолаби вожгунаи сохторӣ низ дучор мешаванд, мисли *абрукамон / камонабру*. Маводди мо собит менамояд, ки дар ашъори Ҳофиз гунаи *камонабру* (як маротиба) бештар аз *абрукамон* (чаҳор қарат) истифода шудааст:

*Адӯ бар ҷони Ҳофиз он накардӣ,
Ки тири ҷашми он абрукамон кард.* [20, с.146]

*Маро ҷашмест хунафшон зи дасти он камонабру,
Ҷаҳон бас фитна хоҳад дид аз он ҷашму аз он абру.* [20, с.360]

*Мурғи дил боз ҳаводори камонабруест,
Эй қабутар, нигарон бош, ки шоҳин омад.* [20, с.175]

Академик М.Шакурӣ ҳанӯз солҳои 60-уми садаи XX аз имкониятҳои калимасозии забони тоҷикӣ, махсусан қолаби калимаҳои мураккаби исм + сифат баҳс ба миён оварда дуруст таъкид

намуда буд, ки: «Ин калимаҳо боз як қоидаи аҷиби забони тоҷикӣ, боз як муъҷизаи онро ба мо нишон медиҳанд. Мо сохти ин калимаҳоро аз назар гузаронида ба ҳайрат меоем, ки забонамон чӣ имкониятҳои фаровон дорад, дар забонамон чӣ калимаҳои зебо ҳастанд, ки бисёр осон сохта шудаанд... Зиёда аз ин, дар ин калимасозӣ ҳатто ҷои ҷузъҳоро иваз кардан мумкин аст: ихтиёр дорем, ки исмро пеш гузорем, ё сифатро, софдил гӯем ё дилсоф» [21, с.150-151].

2. Дар ашъори Ҳофиз бархе аз сифатҳои мураккаб, ки ба исм гузаштаанд, дар ду вариант: комил ва муҳаффаф ба қор рафтаанд, мисли моҳрӯ / маҳрӯ. Маводди гирдоварда собит мекунад, ки дар ашъори Ҳофиз қорбурди шакли муҳаффаф (маҳрӯ) бартарият дорад:

*Дилам ҷуз меҳри **маҳрӯён** тариқи бар намегирад,
Зи ҳар дар медиҳам пандаш, валекин дар намегирад.* [20, с.154]

*Пас аз мулозимати айшу ишқи **маҳрӯён**
Зи қорҳо, ки қунӣ, шеъри Ҳофиз аз бар қун.* [20, с.349]

*Гуфтам: Зи меҳрварзон расми вафо биёмӯз,
Гуфто: Зи **моҳрӯён** ин қор камтар ояд.* [20, с.219]

3. Бархе аз сифатҳои мураккаби назми Ҳофиз, ки маънои предметӣ касб намудаанд, дар муносибати ҳаммаъноӣ қарор доранд, мисли *маҳрӯ / моҳрӯ – маҳчеҳра; сарвқад – сарвқомат – шамшодқад; симандом – симтан* вағ. Дар абёти поён калимаҳои мураккаби *маҳрӯ – маҳчеҳра – моҳсимо* бо ҳам вижагии ҳаммаъноӣ доранд:

*Ҳусни **маҳрӯёни** маҷлис гарчи дил мебурду дин,
Баҳси мо дар лутфи табъу ҳубии ахлоқ буд.* [20, с.199]

*Нуктае дилкаш бигӯям: холи он **маҳрӯ** бибин,
Ақду ҷонро бастаи занҷири он гесӯ бибин.* [20, с.354]

*Бигир турраи **маҳчеҳраеву** қисса маҳон,
Ки саъду наҳс зи таъсири Зухраву Зухал аст.* [20, с.73]

*Ба чаши қардаам абрӯи **моҳсимое**,
Хаёли сарвқаде нақи бастаам ҷое.* [20, с.426]

Дар байтҳои поён сифатҳои мураккаби *сарвқад – сарвқомат – шамшодқад* хусусияти ҳаммаъноӣ зоҳир намудаанд:

*Ҳар **сарвқад**, ки бар маҳу хур ҳусн мефурӯхт,
Чун ту даромадӣ, пайи қори дигар гирифт.* [20, с.105]

*Мани гадо ҳаваси **сарвқомате** дорам,
Ки даст дар камараш ҷуз ба симу зар наравад.* [20, с.213]

*Шоҳи **шамшодқадон**, хурави шириндаҳанон,
Ки ба миҷгон шиканад қалби ҳама сафшиканон,* [20, с.342]

Дар ин маврид зикри ду нукта муҳим менамояд: аввалан, тавассути калимаҳои мураккаби ишрашуда шоир ёро дар назар дорад, ки санъати истиора аст; сониян дар байти сеюм ду вожаи мураккаби дигар дучор мешавад (*шириндаҳон* ва *сафшиканон*), ки субстантиватсия шудаанд, қолаби ташаккули онҳо мавриди баҳси дигар аст.

Дар байтҳои зерин сифатҳои мураккаби субстантиватсияшудаи *симандом* ва *симтан* бо ҳам дар хусусияти ҳаммаъноӣ қарор доранд:

То кай аз симу зарат кисса тухї хоҳад буд?
*Бандаи ман шаву бар хур зи ҳама **симтанон**!* [20, с.342]

Рӯзо рафт, ки дасти мани мискин нагирифт.
*Зулфи шамшодқаде, соҳиди **симандоме**.* [20, с.402]

Аз рӯи мушоҳидаи мо, дар ашъори Лисонулғайб калимаи мураккаби *симтан* танҳо як карат дар вазифаи исм ба кор рафта, вале вожаи *симандом* ду карат дар ду вазифа: исм ва сифат мавриди истифодаи шоир қарор гирифтааст. Чунончи, дар байти зерин калимаи мураккаби *симандом* ба вазифаи аслии худ – сифат, ба кор рафтааст:

Нангарад дигар ба сарв андар чаман,
*Ҳар кӣ дид он **сарви симандом**ро.* [20, с.46]

4. Ашъори Ҳофиз собит мекунад, ки воҳидҳои луғавии мавриди таҳлил дар назми шоир ҳам ба вазифаи исм ва ҳам сифат ба кор рафтаанд. Ба таъбири дигар, дар мавридҳои мухталиф як воҳиди луғавӣ вазифаҳои гуногунро адо менамояд. Ҳамин вижагиро дар калимаҳои мураккаби *камонабрӯ*, *зуҳраҷабин*, *моҳрӯ* / *маҳрӯ*, *сангдил*, *сарвқад*, *соҳибназар* мушоҳида намудем:

Камонабрӯ ба вазифаи исм:

*Мурғи дил боз ҳаводори **камонабрӯест**,*
Эй кабӯтар, нигарон бош, ки шоҳин омад. [20, с.175]

Камонабрӯ ба вазифаи сифат:

Ҳадиси тавба дар ин базмгаҳ мағӯ, Ҳофиз,
*Ки соқиеи **камонабрӯят** зананд ба тир.* [20, с.240]

Зуҳраҷабин ба вазифаи исм:

Бар ҷаҳон таъя макун в-ар қадаҳе май дорӣ,
*Шоди **зуҳраҷабинон** хуру нозукбаданон.* [20, с.342]

Зуҳраҷабин ба вазифаи сифат:

*Ё Раб, он шоҳваши моҳрухи **зуҳраҷабин***
Дурри яктои киву гавҳари якдонаи кист? [20, с.92]

Сангдил ба вазифаи исм:

*Ҷоно, кадом **сангдили** бекифоят аст,*
К-ӯ неши захми теги ту ҷонро сипар накард? [20, с.148]

Сангдил ба вазифаи сифат:

*Чанд ба ноз парварам меҳри бутони **сангдил**,*
Ёди падар намекунанд ин писарони нохалаф. [20, с.269]

Калимаи *сарвқад* ба маънии исм:

*Бозори шавқ гарм шуд, он **сарвқад** кучост,*
То ҷони худ бар оташи рӯиш кунам сипанд? [20, с.181]

Сарвқад ба маънии аломат:

*Эй ҷавони **сарвқад**, гӯе бизан,*
Пеш аз он к-аз қоматат ҷавгон кунанд. [20, с.192]

Вожаи *соҳибназар* ба вазифаи исм:

Дӯстон, айби мани бедили ҳайрон макунед,
*Гавҳаре дораму **соҳибназар** меҷӯям.* [20, с.338]

Соҳибназар ба вазифаи сифат:

Бас нукта ғайри ҳусн бибояд, ки то касе
*Мақбули табъи мардуми **соҳибназар** шавад.* [20, с.215]

5. Дар назми Ҳофиз баъзе аз сифатҳои мураккаб як маротиба танҳо ба вазифаи исми истифода шудаанд. Ба ин гурӯҳ воҳидҳои лугавии *голияхат*, *маҳчеҳра*, *маҳҷабин*, *оинарӯ*, *симтан*, *суманбӯ*, *тавбақор* ба ин гурӯҳ мансубанд:

Он голияхат гар суйи мо нома навишти,
Гардун варақи ҳастии мо дарнанавишти. [20, с.376]

Суманбӯён губори гам, чу бинишинанд, бинишонанд,
Парирӯён қарор аз дил, чу бистезанд, бистонанд. [20, с.190]

То кай аз симу зарат кисса тухӣ хоҳад буд?
Бандаи ман шаву бар хур зи ҳама симтанон! [20, с.342]

Меҳру ту аксе бар мо наафканд,
Ойинарӯё, оҳ аз дилат, оҳ! [20, с.365]

Бигир турраи маҳчеҳраеву қисса махон,
Ки саъду наҳс зи таъсири Зухраву Зухал аст. [20, с.73]

Ман, ки айби тавбақорон карда бошам борҳо,
Тавба аз май вақти гул девона бошам, гар қунам. [20, с.310]

6. Маводди гирдоварда собит менамояд, ки аксар сифатҳои субстантиватсияшуда тамоми аломатҳои грамматикӣ исро соҳиб шудаанд, мисли а) артикли -е қабул намудаанд (*моҳчеҳрае*, *моҳсимое*, *сарвқомате*, *соҳибназаре...*); б) пасванди ҷамъбандии -он гирифтаанд (*шамшодқадон*, *симтанон*, *тавбақорон...*); в) бо бандаки изофӣ (-и) вожаҳои дигарро ба худ тобеъ намудаанд (*маҳрӯёни маҷлис...*); г) бо алоқаи ҳамроҳӣ калимаи дигарро тобеи худ кардаанд (*он абрӯкамон*; *он камонабрӯ*; *он моҳрӯ...*); ғ) бо алоқаи вобастагӣ ба калимаи дигар тобеъ шудаанд (*зи маҳрӯён камтар омадан...*) ва ғ.

Ҳамин тавр, дар назми Ҳофиз сифатҳои мураккаби зиёде маъно ва аломатҳои грамматикӣ исро соҳиб шудаанд. Маҳорати суҳанвариву суҳандонии Ҳофизӣ Шерозӣ, ки дар матн онҳоро аз рӯи зарурат ҳам ба вазифаи исм ва ҳам ба вазифаи сифат ба қор гирифтааст. Дар сурати ба вазифаи исм қорбурд гардидан барои ташаккули санъати истиора мусоидат намудаанд.

ПАЙНАВИШТ:

1. Афсаҳзод А. Ҳофизнома. – Душанбе: Ирфон, 1971. – 104 с.
2. Афсаҳзод А. Худованди эҳсос ва исён. / Дар сафи бузургон. – Душанбе: Ирфон, 1986. – С.240-285.
3. Грамматикаи забони адабии ҳозираи тоҷик. Ҷ.1. Фонетика ва морфология. – Душанбе: Дониш, 1985. – 356 с.
4. Зарринқӯб А. Хоҷаи риндон. // Бо қорвони ҳулла. – Душанбе: Пайванд, 2004. – С.209-216.
5. Зоҳидов А. Оид ба калимасозии морфологию синтаксисӣ ва роҳҳои он. // Пайванди суҳан. Мунтахаби мақолот. – Ҳуҷанд: Нури маърифат, 2018. – С.75-111.
6. Калониова М. Структурно-семантический анализ словообразования именных частей речи (имя существительное и прилагательное) в поэзии Хафиза Ширази: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.22. – Душанбе, 2017. – 23 с.
7. Мирзозода Х. Ошиқи ҳаёт ва шоири тугъӣ – Ҳофизӣ Шерозӣ. // Афкори рангин. – Душанбе: Ирфон, 1982. – С.155-196.

8. Мухаммадиев Ш. Субстантивация в таджикском литературном языке: автореф. дисс. канд. филол. наук: 10.02.22. – Душанбе, 2009. – 24 с.
9. Насриддин А. Рӯзгору ашъори Хоҷа Ҳофиз Шерозӣ. // Таърихи адабиёти форсу тоҷик дар асрҳои XIV-XV. // Кулӣёт. Ҷ.7. – Хуҷанд: Ноишр, 2013. – С.559-575.
10. Ниёзӣ Ш. Исм ва сифат дар забони тоҷикӣ. – Сталинобод, 1954. – 48 с.
11. Нуъмонӣ Ш. Шеър-ул-Аҷам. Панҷ ҷилд дар ду китоб. Таҳияи А. Набавӣ. Зери назари Н.Салимӣ. Китоби 1 (ҷилдҳои аввал ва дувум); Китоби 2 (ҷилдҳои савум, чаҳорум ва панҷум). – Душанбе: ДДОТ, 2016. Китоби 1. – 544 с.; Китоби 2. – 576 с.
12. Олимҷонов М. Исмишавии сифатҳои сохта дар назми Ҳофиз. // Забон рухни тоат (маҷаллаи илмӣ). №15. Маҷмуаи мақолаҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ “Ҳофиз Шерозӣ ва рушди забони адабии тоҷикӣ дар асри XIV” (ба ифтихори 700-солагии Ҳофиз Шерозӣ) (Душанбе, 15-уми октяри соли 2025) – Душанбе, 2025. – С.57-67.
13. Олимҷонов М. Исмишавии сифатҳои сода дар ашъори Ҳофиз. Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ назариявӣ дар мавзӯи «Саҳми профессор Бадриддин Мақсудзода дар таҳқиқи адабиёти асрҳои XIII-XIV форсу тоҷик ва наири осори асримиёнагӣ» (5-6 июни соли 2026). – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2026. – С.595-604
14. Рустамов Ш. Таснифоти ҳиссаҳои нутқ ва мавқеи исм. – Душанбе: Ирфон, 1972. – 88 с.
15. Рустамов, Ш. Исм. – Душанбе: Дониш, 1981. – 220 с.
16. Саломов С. Языковые особенности газели поэтов XII-XIV веков (фонетическая, семантическая, лексическая и фразеологическая структура языка газели): автореф. дис... д-ра. филол. наук: 10.02.22. – Душанбе, 2018. – 46 с.
17. Самарқандӣ Д. Тазкират-уи-иуаро. Таҳияи М.Нуруллоева. – Хуҷанд: Ноишр, 2015. – 544 с.
18. Хонларӣ П.Н. Таърихи забони форсӣ. Дар се мучаллад. – Техрон: Фарҳанги наири нав, 1387. Ҷ.1. – 414 с.; Ҷ.2. – 408 с.; Ҷ.3. – 487 с.
19. Ҳофиз. Кулӣёт. Мураттиби китоб ва муаллифи сарсухан Ҷ. Шанбезода. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 672 с.
20. Ҳофиз. Девон. // Ахтарони адаб. Ҷ.29. Таҳияи матн аз Ш. Исрофилниё. – Душанбе: Адиб, 2015. – 480 с.
21. Шукуров М. Ҳар сухан ҷоеву ҳар нукта мақоме дорад (наири сеюм). – Душанбе: Ирфон, 2005. – 400 с.

REFERENCES:

1. Afsahzod A. Hafiz-name. – Dushanbe: Irfon, 1971. – 104 pp.
2. Afsahzod A. Sovereign of Feelings and Rebellion. / In the list of stars. – Dushanbe: Irfon, 1986. – PP. 240-285.
3. Grammar of Tajik Modern Literary Language. V.1. phonetics and morphology. – Dushanbe: Donish, 1985. – 356 pp.
4. Zarrinkub A. Khwadja of Rinds. // On clothes' caravan. – Dushanbe: Payvand, 2004. – PP. 209-216.
5. Zohidov A. On Morphosyntactic Word-Formation and its Ways. // Word unity. Complete of articles. – Khujand: Nuri ma'rifat, 2018. – PP.75-111.
6. Kalonova M. Structural-Semantical Analysis of Word-Formation of Parts of Speech (noun and adjective) in Hafiz Sherazi's Prose. Abstract of dissertation, candidate of philological sciences. 10.02.22. – Dushanbe, 2017. – 23 pp.
7. Mirzozoda Kh. Life Lover and Poet Rebel – Hofiz Shirazi. // Bright viewpoints. – Dushanbe: Irfon, 1982. – PP. 155-196.
8. Muhammadiev Sh. Substantivization in Tajik Literary Language: abstract of dissert...candidate of philological sciences. 10.02.22. – Dushanbe, 2009. – 24 pp.

9. Nasriddin A. Life and Activity of Khwadjā Hafiz Shirazi. // The history of Tajik-Persian literature in XIV-XV cc. // Qulliyot. V.7. – Khujand: Noshir, 2013. – PP. 559-575.
10. Niyozī Sh. Noun and Adjectives in Tajik Language. – Stalinabad, 1954. – 48 pp.
11. Nu'moni Sh. She'r-ul-ajam. Five volumes in two books. Edited by A. Nabavi. Under view of N.Salimi. Book 1 (the first and the second volumes); Book 2 (the third, fourth and fifth volumes). – Dushanbe: PSUT, 2016. Book 1. – 544 pp.; Book 2. – 576 pp.
12. Olimjonov M. Substantivization of Derived Adjectives in the Prose of Hafiz. // Language is the basis of worship (scientific journal). №15. Complete articles of scientific republican conference "Hafiz Sherazi and development of Tajik literary language in XIV c" (dedicated to 700-anniversary of Hafiz Sherozi) (Dushanbe, October 15, 2025) – Dushanbe, 2025. – PP. 57-67.
13. Olimjonov M. Substantivization of Simple Adjectives in the Prose of Hafiz. Materials of scientific theoretical international conference under the title «The Contribution of professor Badriddin Maqsudzoda in literature research of XIII-XIV cc. of Persian Tajik and middle century works edition» (June 5-6, 2026). – Dushanbe: Publishing house of TNU, 2026. – PP. 595-604
14. Rustamov Sh. Classification of Parts of Speech and its Place. – Dushanbe: Irfon, 1972. – 88 pp.
15. Rustamov, Sh. Noun. – Dushanbe: Donish, 1981. – 220 pp.
16. Salomov S. Language Peculiarities of Poets Ghazals (phonetical, semantic, lexical and phraseological structure of ghazal's language): abstract of dissert... doctor of philol.scin. 10.02.22. – Dushanbe, 2018. – 46 pp.
17. Samarqandi D. Tazkirat-ush-shuaro. Edited by M. Nurulloev. – Khujand: Noshir, 2015. – 544 pp.
18. Khonlary P.N. The History of Persian Language. In three volumes. – Tehran: Farhangi nashri naw, 1387. V.1. – 414 pp.; V.2. – 408 pp.; V.3. – 487 pp.
19. Hafiz. Qulliyot. Book editor and the author of introduction J. Shanbezoda. – Dushanbe: Irfon, 1983. – 672 pp.
20. Hafiz. Devon. // Literary stars. V.29. Text editor by Sh. Isrofilniyo. – Dushanbe: Adib, 2015. – 480 pp.
21. Shukurov M. Every Word has its Place and Every Point has its Time (the third edition). – Dushanbe: Irfon, 2005. – 400 pp.